

Debrief

Projectnaam: Mastodon voor de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam

Versie: Versie 1.0

Datum: 11 november 2025

Opgesteld door: Zakaria Abarkane, Djineo Poko & Yentl Beijert

1. Wie is de aanvrager?

Bedrijfsnaam:	Gemeente Amsterdam – Afdeling Innovatie
Naam contactpersoon:	Douwe Schmidt
E-mailadres:	douwe.schmidt@amsterdam.nl
Datum aanvraag:	10 november 2025
Datum terugkoppeling:	12 januari 2026

2. Uitdaging

Aanleiding

- Toenemende frustratie over commerciële socialmediaplatforms (algoritmes, gebrek aan controle).
- De behoefte om bewoners rechtstreeks te kunnen informeren en betrekken.
- De aanwezigheid van een eigen Mastodon-server die momenteel onderbenut is.
- Toename van maatschappelijke discussie over publieke digitale infrastructuur.

Kernprobleem

De Gemeente Amsterdam is voor online communicatie afhankelijk van commerciële socialmediaplatforms (zoals Facebook, Instagram, LinkedIn) die niet aansluiten bij publieke waarden als transparantie, autonomie en datasoevereiniteit. Afdeling Innovatie wil op een duurzame, publieke manier communiceren met burgers en professionals via een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon, gebaseerd op het ActivityPub-protocol. Zij verkent nieuwe technologische ontwikkelingen die bijdragen aan betere publieke dienstverlening. Publieke waarden staan hierbij centraal: transparantie, toegankelijkheid en datasoevereiniteit.

Waarom-analyse

Waarom? → De gemeente wil bewoners beter bereiken online.

Waarom lukt dat niet? → Algoritmes op commerciële platforms beperken bereik.

Waarom zijn ze afhankelijk van die platforms? → Ze hebben geen goed alternatief.

Waarom niet? → Gebrek aan kennis en strategie rondom publieke alternatieven.

Waarom is dat belangrijk? → Om publieke waarden te waarborgen en controle over data te behouden.

3. Doelstelling

Hoofddoel

Het hoofddoel van dit project is om te bepalen hoe de Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam de bestaande Mastodon-server en het ActivityPub-protocol op een duurzame, effectieve en interactieve manier kan inzetten voor publieke communicatie.

Subdoelen

- Een concreet implementatieplan voor gebruik van Mastodon.
- Onderzoek naar bredere toepassingen van ActivityPub binnen de publieke sector.
- Bewustwording creëren over publieke waarden in digitale infrastructuur.

4. Oplevering

De oplevering wordt ontwikkeld met een gefaseerde doelgroepbenadering in gedachten. In de eerste fase richt de Afdeling Innovatie zich op de bestaande fediverse-community — mensen die al actief zijn op Mastodon of betrokken zijn bij open technologie, publieke waarden en digitale soevereiniteit. Deze groep fungeert als eerste

publiek, gesprekspartner en kennisbron. In vervolgfases verschuift de focus naar professionals binnen de publieke sector en later naar burgers en maatschappelijke organisaties.

1. Onderzoeksrapport & Adviesdocument

Een verdiepend rapport dat inzicht biedt in de huidige socialmediastrategie van de Afdeling Innovatie en de mogelijkheden voor deelname aan het fediverse.

Het document bevat:

- Een analyse van de huidige communicatieprocessen, kanalen en doelgroepen.
- Contextanalyse: overzicht van de huidige digitale infrastructuur, afhankelijkheid van commerciële platforms, en het potentieel van Mastodon/ActivityPub voor publieke communicatie.
- Stakeholdersanalyse: overzicht van interne en externe stakeholders, hun rollen, belangen en aandachtspunten, inclusief feed van eerste externe doelgroep.
- Concreet advies over hoe communicatie en interactie beter kunnen aansluiten op de waarden en verwachtingen van de eerste doelgroep (ervaren Mastodon-gebruikers en fediverse-deelnemers).

2. Concept implementatieplan Mastodon

- Contentstrategie (gefaseerde doelgroep: start bij fediverse-gebruikers → professionals → burgers).
- Governance- en moderatiebeleid.
- Integratie met bestaande kanalen (amsterdam.nl, LinkedIn).

3. Verkenning bredere toepassingen van ActivityPub

- Onderzoek naar andere mogelijke toepassingen binnen de publieke sector, zoals:
 - o Kennisdeling tussen afdelingen
 - o Burgerparticipatie
 - o Open data-publicatie
- Ontwikkeling van minimaal één conceptvoorstel voor een innovatieve toepassing.

5. Gebruikers van het eindresultaat

Eerste doelgroep: Medium en Heavy-users Mastodon- en fediverse-gebruikers.

Tweede doelgroep: Professionals binnen en rondom de publieke sector.

Derde doelgroep (later): Burgers van Amsterdam en maatschappelijke organisaties.

6. Randvoorwaarden

- Het project moet overdraagbaar zijn voor andere afdelingen/gemeenten.
- Licentie: Creative Commons (openbaar, herbruikbaar)
- Er moet worden nagedacht over beheer, training, moderatie en community-opbouw.
- KPI's moeten gebaseerd zijn op publieke waarden (transparantie, bereik, toegankelijkheid).
- Tone of voice: Publiek, open, transparant, menselijk, begrijpelijk.
- Look & feel: Aansluitend bij publieke waarden; helder, toegankelijk, niet-commercieel.

Nog te verifiëren:

- Budget en beschikbare uren.
- Planning (start en oplevermoment).
- Definitieve KPI's

7. Effecten

Direct: Inzicht in hoe je de communicatie zou kunnen communicatie met bewoners en professionals via een onafhankelijk platform.

Indirect: Gemeente Amsterdam positioneert zich als voorloper in publieke digitale infrastructuur.

Langetermijn: Bijdrage aan ontwikkeling van een gezond, open fediverse-ecosysteem en versterking van publieke waarden in de digitale ruimte.

Plan van Aanpak

Versie: 1.0

Datum: 12 november 2025

Opgesteld door: Zakaria Abarkane, Djineo Poko & Yentl Beijert

1. Empathize

De Empathize-fase vormt het fundament van het ontwerpproces en richt zich op het begrijpen van de context, gebruikers en betrokken stakeholders. In lijn met Design Thinking (Waser & Waser, 2021) staat in deze fase het verkrijgen van diep inzicht in motivaties, behoeften en problemen centraal.

Stakeholdersanalyse

Manage closely

Afdeling innovatie

De Afdeling Innovatie fungeert als opdrachtgever én inhoudelijke richtinggever van het Mastodon-project. Zij bepalen de strategische doelen, de gewenste rol van de gemeente binnen het fediverse en de manier waarop publieke waarden zoals transparantie, datasoevereiniteit en open standaarden worden geïmplementeerd. Omdat de afdeling zowel beleidsmatige invloed heeft als direct belang bij de uitkomsten, is hun betrokkenheid essentieel bij keuzes rondom governance, experimentontwerp, contentstrategie en samenwerking met andere gemeentelijke teams.

ICT/CTO Office/ Beheer van de Mastodon-server

Het ICT/CTO Office vormt de technische ruggengraat van het Mastodon-project. Zij beheren de gemeentelijke infrastructuur, inclusief hosting, beveiliging, updates en integraties met bestaande systemen. Hierdoor beschikken zij over directe operationele macht: zonder hun ondersteuning kan het platform niet veilig, stabiel of duurzaam functioneren. Ze zijn niet alleen bezig met het veilig en stabiel laten werken van de dienstverlening, maar ook met het onderzoeken van open, federatieve technologieën die goed passen bij publieke digitale infrastructuur. Dit maakt hen een kernstakeholder die nauw moet worden betrokken bij ontwerpkeuzes, governance beslissingen en toekomstig technisch onderhoud.

Juridische Zaken

Zij bepalen de kaders van wat binnen de AVG en gemeentelijke verplichtingen is toegestaan. Deze juridische randvoorwaarden vormen een structurele machtsfactor in publieke digitale innovatie.

Communicatieafdeling

Deze afdeling bepaalt governance, tone-of-voice en communicatiestandaarden. Governancestructuren bepalen in belangrijke mate hoe gedecentraliseerde sociale netwerken functioneren en worden ingericht.

Bewoners en medium en heavy users Mastodon

Deze actieve gebruikers hebben een duidelijk belang bij hoe de gemeente op Mastodon communiceert. Ze leveren waarde door regelmatig te reageren, mee te praten en feedback te geven. Hoewel ze geen formele macht hebben, beïnvloeden ze wél de kwaliteit en dynamiek van het platform. Hun gedrag laat zien wat werkt, wat ontbreekt en waar de communicatie of community verder kan worden versterkt.

Keep Satisfied

College

van

B&W/Gemeenteraad

Deze actoren bepalen budgetten, mandaat en politieke richting. Hun macht is groot, maar hun betrokkenheid bij de technische of operationele details is beperkt.

BZK/ VNG/ Digitale Overheid

Deze landelijke organisaties denken mee over hoe de digitale overheid er in Nederland uit moet zien, bijvoorbeeld over standaarden en publieke waarden. Ze beschikken daarmee over aanzienlijke beleidsmacht, maar zijn minder nauw betrokken bij de dagelijkse uitvoering van het Mastodon-project in Amsterdam. Hun rol is vooral strategisch: zij kunnen opschaling stimuleren, richtlijnen ontwikkelen en leren van de Amsterdamse praktijkervaring.

Autoriteit

Persoonsgegevens

(indirect)

De AP heeft formele macht via toezicht en sancties, maar treedt alleen in actie bij incidenten of risico's. Daardoor is hun belang bij de dagelijkse uitvoering laag.

Keep Informed

Open-source

communities

Deze groepen beschikken over veel technische en normatieve kennis, maar hebben geen formele invloed op gemeentelijke strategie. Open-source gemeenschappen vervullen een belangrijke rol als kennisinfrastructuren.

Andere gemeentelijke afdelingen

Zij hebben interesse in de uitkomsten, omdat een succesvolle implementatie ook voor hen waardevol kan worden. Hun formele invloed op dit project is echter gering.

Onderzoeksinstellingen

(HvA,

UvA,

Waag)

Deze organisaties zijn betrokken vanuit onderzoek, innovatie en publieke waarden, maar nemen geen beslissingen over het project. Zij dragen vooral bij aan kennisontwikkeling.

Monitor/ Minimum Effort

Brede

media

De media kunnen incidenteel narratieven of publieke percepties beïnvloeden, maar spelen normaliter geen structurele rol in de ontwikkeling of governance van het Mastodon-project.

Niet-Amsterdamse fediverse gebruikers

Zij maken onderdeel uit van dezelfde federatie, maar hebben weinig directe invloed op de gemeente. Hun interesse in gemeentelijke communicatie is doorgaans beperkt, behalve bij interactie of incidenten.

Light users Mastodon

Deze groep bestaat uit incidentele of experimentele gebruikers van de gemeentelijke Mastodon-server. Zij hebben beperkte invloed op beleids- of ontwikkelbeslissingen en een relatief lage betrokkenheid omdat zij het platform slechts af en toe gebruiken. Toch zijn ze waardevol: hun gedrag en feedback laten zien welke drempels gebruikers ervaren bij instappen in het fediverse (zoals onboarding, gebruiksgemak, of onbekendheid met het platform). Door deze groep te monitoren kan de afdeling Innovatie inzicht krijgen in de instapdrempels en mogelijke verbeteringen in gebruikservaring, communicatie en community-groei.

Contextanalyse

Een interne en externe analyse geeft inzicht in de positie van een organisatie. De interne analyse onderzoekt sterke en zwakke punten binnen de organisatie, zoals personeel en processen, terwijl de externe analyse kijkt naar kansen en bedreigingen in de omgeving, zoals markt en concurrenten. Samen vormen deze analyses de basis voor een SWOT-analyse, waarmee strategische keuzes beter onderbouwd kunnen worden (De Wit, 2024). → PESTEL

Interne analyse

De interne analyse is geschreven aan de hand van het 7S-model. Dit model identificeert zeven interne factoren die met elkaar in balans moeten zijn voor succesvolle implementatie: drie harde elementen (strategie, structuur en systemen) en vier zachte elementen (stijl van leiderschap, personeel, vaardigheden en gedeelde waarden). Het model helpt discrepanties tussen deze factoren te identificeren en te harmoniseren, wat bijdraagt aan de effectiviteit van strategie en het lange termijn succes van een organisatie (Mišanková & Kočíšová, 2014).

Strategy

De strategie van de Innovatie-afdeling van de gemeente Amsterdam is nauw verbonden met de missie en visie van de afdeling. De missie richt zich op het bevorderen van maatschappelijke innovatie door technologie, data en duurzaamheid, terwijl de visie de stad wil transformeren naar een slimme, inclusieve en duurzame stad waarin digitale en maatschappelijke oplossingen hand in hand gaan (Gemeente Amsterdam, 2023a; Amsterdam Smart City, z.j.). Binnen digitalisering ligt de focus op datagedreven oplossingen, AI-toepassingen en digitale inclusie, waarbij burgers en maatschappelijke partners actief betrokken worden in de ontwikkeling en uitvoering van projecten. Duurzaamheidsinitiatieven, zoals AI4Cities, richten zich op CO₂-reductie en energietransitie, terwijl mobiliteitsprojecten zoals Roboats en elektrische deelmobiliteit slimme, schone en inclusieve stadslogistiek bevorderen (Gemeente Amsterdam, 2023b; 2023c). Amsterdam Smart City fungeert als experimenteel platform, waar nieuwe technologieën en pilots worden getest en geëvalueerd voordat ze formeel in beleid worden geïntegreerd (Amsterdam Smart City, z.j.).

Structure

De Innovatie-afdeling valt onder het cluster Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII), waarin meerdere teams en directies samenwerken aan de uitvoering van innovatieve projecten. Binnen DII zijn er gespecialiseerde teams, zoals Digitalisering & Innovatie, Directie Data en Digitale Voorzieningen, die nauw samenwerken met externe partners, onderzoeksinstituten en bedrijven. Deze structuur stimuleert kennisdeling en samenwerking over de thema's heen en maakt het mogelijk dat projecten die zowel digitalisering, duurzaamheid als mobiliteit raken, integraal kunnen worden opgepakt (Gemeente Amsterdam, 2023d).

Systems

De afdeling werkt met een combinatie van formele en informele systemen die innovatie ondersteunen en structureren. De Informatievisie (I-visie) geeft kaders voor het gebruik van data, open data en technologische toepassingen binnen de gemeentelijke organisatie (Gemeente Amsterdam, 2018). Projecten worden uitgevoerd met behulp van agile methodieken, pilotlabs en testomgevingen in de stad, zoals het Digital Urban Planning Lab, waar datagedreven stadsplanning wordt getest met actieve betrokkenheid van bewoners. Controlmechanismen en evaluatiesystemen, zoals die in de Agenda Digitale Stad 2023–2026, bewaken dat privacy, digitale veiligheid en duurzaamheid systematisch worden meegenomen in de implementatie van innovaties (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Shared Values

De gedeelde waarden van de Innovatie-afdeling zijn samenwerking, maatschappelijke betrokkenheid, inclusie, duurzaamheid en verantwoord innoveren. Projecten worden co-creatief opgezet met burgers, bedrijven en kennisinstellingen, waardoor de acceptatie en kwaliteit van innovaties worden vergroot (Gemeente Amsterdam, 2023a; Gemeente Amsterdam, 2023b; Gemeente Amsterdam, 2023d). Transparantie, participatie en inclusie zijn kernprincipes, en vormen de basis voor strategie, beleidsontwikkeling en prioritering van projecten.

Style

Leiderschap binnen de Innovatie-afdeling is verbindend, participatief en experimenteel. Managers stimuleren samenwerking tussen interne beleidsmakers, technologische experts en burgers, en bevorderen een cultuur van leren door te doen, waarbij pilots, labs en iteratief testen de norm zijn. Burgers en maatschappelijke partners worden actief betrokken bij projecten zoals CommuniCity en Scanfiets, waardoor innovaties daadwerkelijk aansluiten bij lokale behoeften. Dit leiderschapsmodel ondersteunt zowel technologische innovatie als de maatschappelijke acceptatie van duurzame oplossingen (Amsterdam Smart City, z.d.).

Staff

Het personeel is multidisciplinair en beschikt over expertise in data-analyse, AI, digitale technologie, duurzaamheid, mobiliteit en design thinking (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b). Er zijn voorbeelden van trainingen, zoals Design Thinking via Ideate, en pilots waarin medewerkers participeren, waardoor hun vaardigheden kunnen groeien (Ideate, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023a). De afdeling werkt samen met externe partners, waaronder universiteiten, bedrijven en maatschappelijke organisaties via Smart City, wat de uitvoering en kwaliteit van projecten versterkt (Amsterdam Smart City, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023a).

Skills

De afdeling beschikt over vaardigheden in datagedreven beleid, AI, design thinking, digitale innovatie, mobiliteit en duurzaamheid (Amsterdam Smart City, z.d.; Gemeente Amsterdam, 2023b). Pilotprojecten zoals Digital Urban Planning Lab, AI4Cities en Scanfiets bieden medewerkers de mogelijkheid nieuwe kennis toe te passen en praktijkervaring op te doen (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b).

Externe analyse

Voor het analyseren van de externe omgeving van de Innovatie-afdeling van de Gemeente Amsterdam wordt gebruikgemaakt van een PESTEL-analyse. Dit model onderzoekt zes macrofactoren—politiek, economisch, sociaal, technologisch, ecologisch en legaal—die invloed hebben op strategische keuzes. Een PESTEL-analyse helpt organisaties om externe kansen en bedreigingen tijdig te herkennen en daarop te anticiperen (QuestionPro, z.d.).

Political

Op politiek niveau stimuleert de Gemeente Amsterdam de ontwikkeling van een betrouwbare, publieke digitale infrastructuur. In de Agenda Digitale Stad 2023–2026 worden transparantie, privacy en digitale soevereiniteit beschreven als kernprincipes van gemeentelijke digitalisering (Gemeente Amsterdam, 2023a). Deze politieke koers sluit ook aan op Europese regelgeving, zoals de Digital Services Act (DSA), de Data Governance Act (DGA) en de Data Act, die interoperabiliteit en open standaarden stimuleren—relevant voor de adoptie van gedecentraliseerde protocollen zoals ActivityPub (European Union, 2022a, 2022b, 2023).

Daarnaast ondersteunt de overheid experimenten met publieke communicatieplatformen. Zo concludeert Digitale Overheid (2024) dat communicatie via fediverse-technologie democratische waarden beter kan beschermen dan commerciële platformen.

Economic

De Agenda Digitale Stad 2023-2026 van Amsterdam toont dat digitalisering wordt ingezet om maatschappelijke en economische opgaven aan te pakken, zoals kansenongelijkheid en arbeidsmarkttekorten (Gemeente Amsterdam, 2023a). Door digitale technologie te integreren in beleid, streeft de gemeente ernaar om met innovatie economische groei te verbinden aan maatschappelijke meerwaarde, bijvoorbeeld door samen te werken met kennisinstellingen en bedrijven (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Social

In de Agenda Digitale Stad 2023-2026 staat expliciet dat de gemeente streeft naar “veilige en verantwoorde connectiviteit”, waarbij digitale inclusie centraal staat en niet-digivaardige groepen worden meegenomen in visie en uitvoering (Gemeente Amsterdam, 2023a). Daarnaast onderkent de innovatiesite van de gemeente dat technologische vernieuwing alleen zinvol is als die ten goede komt aan alle Amsterdammers. Niet alleen technologisch vaardigen, maar ook groepen met andere achtergrond of beperkingen (Gemeente Amsterdam, 2025).

De bevolkingssamenstelling van Amsterdam is een belangrijke externe factor voor de Innovatie-afdeling. Begin 2025 telde de stad ongeveer 934.374 inwoners, en volgens prognoses zal dit aantal naar verwachting toenemen tot ongeveer 1,1 miljoen in 2055 (Onderzoek & Statistiek Amsterdam [O&S], 2025). Deze groei wordt aangedreven door zowel buitenlandse migratie als geboorteoverschot, wat impliceert dat innovaties binnen de stad rekening moeten houden met een toenemende en diverse bevolking (O&S, 2025).

Amsterdam heeft een relatief jonge bevolking: een groot deel van de inwoners is tussen 18 en 45 jaar oud (O&S, 2024a). Deze leeftijdsgroep is vaak technologisch actief en meer geneigd om nieuwe digitale diensten of smart city-toepassingen te gebruiken, wat relevant is voor innovaties zoals co-creatieve platforms of datagedreven dienstverlening (O&S, 2024a). Daarnaast is de stad zeer divers: ongeveer 59% van de inwoners heeft een migratieachtergrond, met een mix van Europese en niet-Europese herkomsten (O&S, 2024b). Deze culturele diversiteit heeft grote implicaties voor innovaties; digitale oplossingen en communicatiestrategieën moeten rekening houden met uiteenlopende taal-, culturele en maatschappelijke waarden om effectief en inclusief te zijn (O&S, 2024b).

Tot slot is de bevolkingsgroei niet gelijk verdeeld over de stad. Stadsdelen zoals Noord, Zuidoost en Oost groeien sneller, grotendeels door woningbouwprojecten (O&S, 2024c).

Technological

De afdeling Digitalisering & Technologie binnen Innovatie werkt aan meer zeggenschap van inwoners over hun eigen data en richt zich op digitale veiligheid (Gemeente Amsterdam, 2025). In de digitale agenda (Agenda Digitale Stad) bevestigt Amsterdam dat het jaarlijkse verkenningen doet van technologische trends via een “Tech Radar” om opkomende technologieën zoals AI verantwoord te gebruiken (Gemeente Amsterdam, 2023a).

Environmental

Amsterdam combineert innovatie met duurzaamheid: in het innovatiebeleid wordt technologie expliciet gezien als middel om milieuproblemen te helpen oplossen, zoals energie-efficiëntie en vermindering van CO₂-uitstoot (Gemeente Amsterdam, 2025). Binnen het Smart Mobility-programma (2019-2025) streeft de gemeente naar “slim en schoon reizen”, onder andere met elektrische deelfoertuigen en deelmobiliteitsconcepten om ecologische druk te reduceren (Amsterdam Smart City, 2019).

Legal

De Agenda Digitale Stad 2023-2026 benadrukt dat de gemeente wil optreden als voorloper in betrouwbare technologie, met transparantie, privacy en burgerbescherming als kernwaarden (Gemeente Amsterdam, 2023). Het Smart Mobility-programma (2019-2025) van Amsterdam stelt dat data-infrastructuren moeten worden ontworpen binnen kaders die eerlijk gebruik en publieke soevereiniteit waarborgen: er wordt gewerkt aan een “shared basis” en regelgeving die mobiliteitsdata toegankelijk houdt (Amsterdam Smart City, 2019).

Juridische factoren zijn bepalend voor de adoptie van ActivityPub en Mastodon door de Gemeente Amsterdam. Allereerst moeten gemeenten voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG/GDPR), die eisen stelt aan het verwerken van persoonsgegevens. Bij het gebruik van sociale platforms zoals Mastodon moeten persoonsgegevens veilig worden opgeslagen en verwerkt, en mogen ze alleen worden gebruikt binnen de wettelijke grondslagen (Autoriteit Persoonsgegevens, z.d.).

Daarnaast gelden toegankelijkheidsrichtlijnen vanuit de Wet Digitale Overheid (Wdo), die voorschrijven dat digitale overheidsdiensten inclusief en gebruiksvriendelijk moeten zijn voor alle inwoners, inclusief burgers met een beperking (Rijksoverheid, z.d.). Voor fediverse-platforms betekent dit dat content en interacties zo toegankelijk mogelijk moeten zijn ingericht, bijvoorbeeld via compatibiliteit met screenreaders en duidelijke navigatie.

Tot slot schrijft de Archiefwet voor dat overheidsinformatie duurzaam en toegankelijk moet worden bewaard, zodat documenten over lange termijn beschikbaar blijven voor burgerinzicht en historische doeleinden (Stadsarchief Amsterdam, z.d.). Voor een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon betekent dit dat data- en contentbeheer zodanig moet worden ingericht dat berichten, posts en interacties op een verantwoorde manier gearchiveerd kunnen worden, zonder verlies van informatie en binnen de wettelijke kaders.

SWOT-analyse

Een SWOT-analyse is een veelgebruikt strategisch hulpmiddel waarmee de interne sterke en zwakte punten (Strengths en Weaknesses) en de externe kansen en bedreigingen (Opportunities en Threats) van een organisatie in kaart worden gebracht (Scharwächter, 2023). Voor de Innovatie-afdeling van de gemeente Amsterdam helpt deze analyse inzicht te krijgen in welke interne capaciteiten benut kunnen worden en welke externe ontwikkelingen de digitale en maatschappelijke innovaties beïnvloeden.

Strengths

De Innovatie-afdeling beschikt over een duidelijke strategische visie, gekoppeld aan maatschappelijke innovatie, digitalisering en duurzaamheid (Gemeente Amsterdam, 2023a; Amsterdam Smart City, z.j.). De multidisciplinaire samenstelling van het team, met expertise in AI, digitale technologie, datagedreven beleid, design thinking en duurzaamheid, stelt de afdeling in staat innovatieve projecten effectief te ontwikkelen en te implementeren (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b). Daarnaast bieden agile werkmethoden, pilotlabs en testomgevingen zoals het Digital Urban Planning Lab een solide basis voor experimenten en co-creatie met burgers en maatschappelijke partners (Gemeente Amsterdam, 2018; 2023a). De gedeelde waarden van inclusie, samenwerking en maatschappelijk verantwoord innoveren versterken de acceptatie van innovaties binnen de stad (Gemeente Amsterdam, 2023a; 2023b; 2023d).

Weaknesses

Ondanks de sterke interne capaciteit blijft de afhankelijkheid van burgerparticipatie en co-creatie een uitdaging. Niet alle inwoners zijn digivaardig of actief betrokken bij participatieplatforms, wat de effectiviteit van digitale innovaties kan beperken (Gemeente Amsterdam, 2023; O&S, 2024a). Bovendien kan de samenwerking tussen verschillende interne teams en externe partners complex zijn, waardoor implementaties van projecten vertraagd of bemoeilijkt worden (Gemeente Amsterdam, 2025). Ten slotte vereist het beheer van een gedecentraliseerd platform zoals Mastodon technische expertise en resources die momenteel nog in ontwikkeling zijn binnen de afdeling.

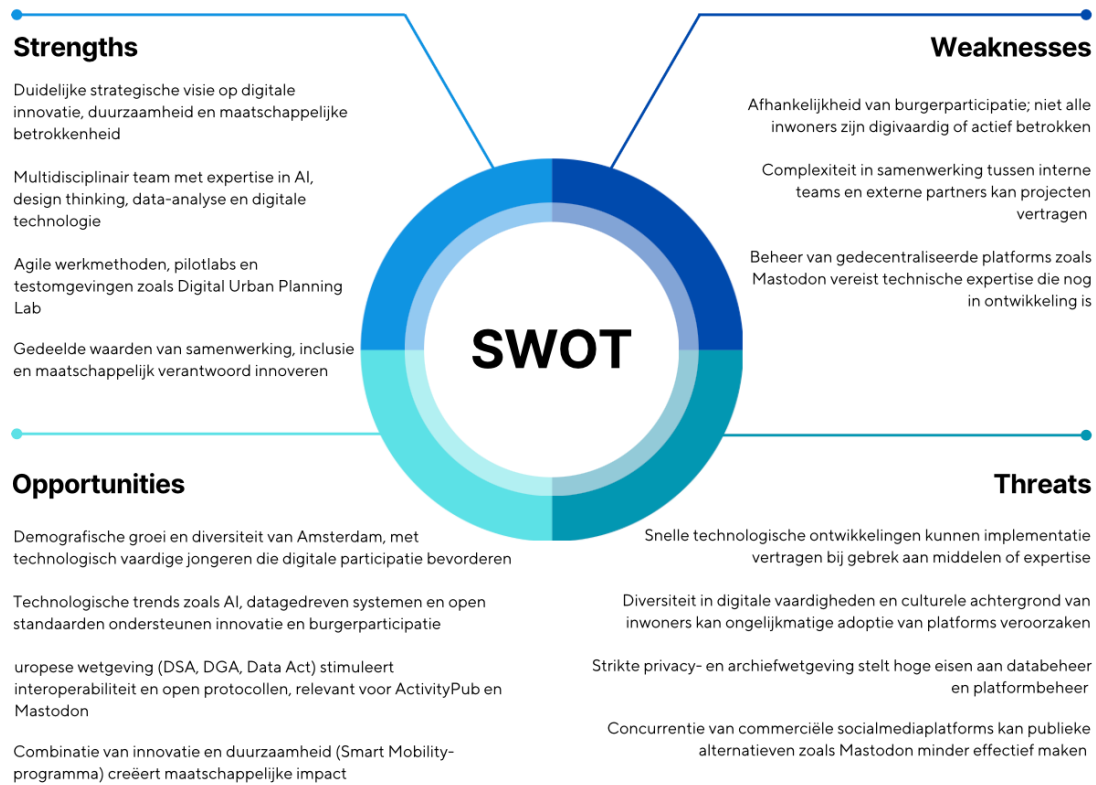
Opportunities

Externe ontwikkelingen bieden tal van mogelijkheden voor de Innovatie-afdeling. De demografische groei en diversiteit van Amsterdam, met een grote groep technologisch vaardige jongeren, creëert kansen om digitale communicatie- en participatieplatforms te ontwikkelen die breed worden geadopteerd (O&S, 2025; O&S, 2024a). Technologische trends, zoals AI, datagedreven systemen en open standaarden, kunnen worden benut om burgerparticipatie te vergroten en dienstverlening te verbeteren (Gemeente Amsterdam, 2023a). Wet- en regelgeving op Europees niveau, zoals de Digital Services Act (DSA), Data Governance Act (DGA) en Data Act, stimuleren interoperabiliteit en open protocollen, wat de adoptie van ActivityPub en Mastodon ondersteunt (European Union, 2022a, 2022b, 2023). Daarnaast biedt de combinatie van innovatie en duurzaamheid, bijvoorbeeld binnen het Smart Mobility-programma, mogelijkheden voor slimme en milieuvriendelijke oplossingen met maatschappelijke impact (Amsterdam Smart City, 2019).

Threats

Er bestaan diverse externe bedreigingen die het succes van de digitale innovatie kunnen beïnvloeden. Snelle technologische ontwikkelingen kunnen leiden tot achterblijvende implementatie als de afdeling niet tijdig kan bijschalen of voldoende expertise ontwikkelt (Gemeente Amsterdam, 2025). Daarnaast kan de diversiteit in technologische vaardigheden en culturele achtergrond van inwoners zorgen voor ongelijkmatige adoptie van digitale platforms, waardoor inclusie niet altijd volledig wordt bereikt (O&S, 2024b). Strikte privacywetgeving, toegankelijkheidsrichtlijnen en archiefverplichtingen (AVG/GDPR, Wdo, Archiefwet) stellen extra eisen aan databeheer en platformbeheer, wat operationele uitdagingen met zich meebrengt (Autoriteit Persoonsgegevens, z.d.; Rijksoverheid, z.d.; Stadsarchief Amsterdam, z.d.). Tot slot vormen commerciële sociale mediaplatforms een concurrentie om aandacht en participatie van burgers, wat de effectiviteit van publieke alternatieven zoals Mastodon kan beperken (Digitale Overheid, 2024).

SWOT ANALYSIS

ActivityPub & Mastodon

ActivityPub is een open standaardprotocol ontwikkeld door het World Wide Web Consortium (W3C) om gedecentraliseerde sociale netwerken mogelijk te maken (ActivityPub, 2018). In plaats van één centrale server of bedrijf dat alle content beheert, kunnen meerdere onafhankelijke servers, ook wel “instances” genoemd, met elkaar communiceren. Dit creëert interoperabiliteit binnen het zogenaamde Fediverse, een ecosysteem van verbonden sociale media- en communicatieplatformen (ActivityPub, 2018). Het protocol bestaat uit twee lagen: een client-naar-server API, waarmee gebruikers content kunnen creëren, bijwerken of verwijderen, en een server-naar-server API, waarmee servers activiteiten zoals berichten, volgers en likes uitwisselen. Binnen ActivityPub worden entiteiten zoals gebruikers, bots of organisaties gemodelleerd als actors, elk met een inbox voor inkomende en een outbox voor uitgaande berichten. Berichten zijn gestructureerd volgens het ActivityStreams-formaat en bevatten activiteiten zoals “Create”, “Follow” en “Like” (ActivityPub, 2018). Dit maakt het mogelijk om content op een gedecentraliseerde maar gestructureerde manier te delen.

Een belangrijk voordeel van ActivityPub is data-soevereiniteit. Gebruikers en organisaties kunnen hun eigen server beheren, waardoor zij volledige controle hebben over content, moderatiebeleid en privacy (Xavier, 2024). In een gedecentraliseerd ecosysteem kunnen moderatieregels verschillen per instantie, wat ruimte biedt voor gemeenschapsgerichte governance (Xavier, 2024).

Het Fediverse biedt hiermee een alternatief voor de grote, gecentraliseerde techplatformen die bepalen hoe systemen werken en wat er met gebruikersdata gebeurt. Individuen kunnen een server kiezen die bij hen past en indien nodig overstappen zonder hun volgers te verliezen. Organisaties kunnen zelfs een eigen server beheren en zo volledig eigenaar blijven van hun data en moderatie. Binnen dit ecosysteem hebben verschillende platformen hun eigen rol. Zo biedt Mastodon een open alternatief voor X en Threads. Omdat Mastodon op ActivityPub draait, kan het communiceren met andere Fediverse-diensten, wat een concreet voorbeeld is van de kracht van interoperabiliteit en een geschikt aanknopingspunt voor verdere analyse (PublicSpaces, 2024).

Segmentatie en doelgroepsanalyse

De Afdeling Innovatie van de Gemeente Amsterdam wil Mastodon en het ActivityPub-protocol inzetten als duurzame, publieke communicatiemiddelen. Om deze communicatie effectief vorm te geven, is gekozen om de doelgroep te segmenteren in Medium- en Heavy-users van Mastodon en het Fediverse.

Medium-users zijn gebruikers die regelmatig actief zijn op Mastodon, bijvoorbeeld dagelijks of meerdere keren per week. Deze frequentie van gebruik wordt verondersteld op basis van de analyse van betrokkenheid: veel Mastodon-gebruikers kiezen voor dit platform vanwege een stabiel en consistent alternatief zonder commerciële afleiding (Frankwatching, 2022). Zij volgen bestaande communities, reageren op berichten van anderen en plaatsen incidenteel eigen content; dit sluit aan bij het profiel van gebruikers die wel willen deelnemen, maar niet noodzakelijkerwijs dagelijks content produceren (Consumentenbond, 2023). De motivatie van Medium-users ligt vooral bij de wens om controle te hebben over hun privacy en data, wat verklaard wordt door het ontbreken van een centraal dataverzamelingsmodel – in tegenstelling tot commerciële platforms – waardoor gebruikers meer autonomie ervaren (DigitaleOverheid, z.d.-b; Frankwatching, 2022).

Heavy-users daarentegen zijn intensieve gebruikers die frequent posten, communities beheren, modereren en experimenteren met geavanceerde functies van het Fediverse. Deze zware gebruikers beschikken naar verwachting over een hogere technologische affiniteit, omdat ze mogelijk vertrouwd zijn met serverbeheer en met het ActivityPub-protocol zelf. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de algemene motivatie in de Mastodon-gemeenschap: veel gebruikers migreren vanwege idealistische redenen zoals datasoevereiniteit en autonomie, en sommige van hen kiezen ervoor om zelf een instance te hosten (Consumentenbond, 2023; Frankwatching, 2022). Bovendien vormen Heavy-users vaak de kern van community-governance en co-creatie binnen het Fediverse, wat overeenkomt met de strategische ambities van de gemeente om interactieve en participatieve communicatie op te zetten (DigitaleOverheid, z.d.-a).

De keuze om juist op Medium- en Heavy-users te focussen is strategisch onderbouwd. Ten eerste kunnen Medium-users een breed publiek vertegenwoordigen dat belang heeft bij toegankelijkheid en regelmatige deelname, zonder dat zij technisch diep hoeven te gaan, wat helpt bij het vergroten van het bereik van overheidscommunicatie (Frankwatching, 2022; Consumentenbond, 2023). Ten tweede dragen Heavy-users bij aan diepere interactie, co-creatie en feedback, waardoor de gemeente effectief kan experimenteren met participatieve vormen van digitale communicatie (Consumentenbond, 2023; DigitaleOverheid, z.d.-a).

Daarnaast sluit deze segmentatie inhoudelijk goed aan bij de publieke waarden van de gemeente. Medium-users waarderen transparantie en controle over data, wat correspondeert met de missie van Mastodon Overheid om een onafhankelijk platform te bieden zonder commerciële algoritmes (DigitaleOverheid, z.d.-b). Heavy-users delen vaak de idealen van data-soevereiniteit en zelf-organisatie, wat de mogelijkheid biedt voor gemeenschapsgericht beheer en moderatie (Frankwatching, 2022).

Gender : Vrouw
Leeftijd : 32
Woonplaats : Amsterdam

PERSOONLIJKHEID

Analytisch

Oplossend vermogen

Presenteren

SEDEF ÖZKUL
BELEIDSMEDEWERKEN BIJ EEN NGO

"Het is frustrerend dat commerciële platforms me sturen; ik wil zelf de controle over wat ik deel en wie ik volg."

GEDRAG

- Controleert meerdere Fediverse-accounts, maar concentreert haar interacties op enkele gekozen instances.
- Neemt deel aan discussies en volgt trends binnen specifieke communities.
- Plaatst eigen content, zoals artikelen en updates, maar is selectief en strategisch in haar bijdrage.

PROFIEL

Sofie is een ervaren digitale gebruiker, actief op verschillende sociale platforms, maar waardeert privacy en data-soevereiniteit boven massale netwerkeffecten. Ze gebruikt Mastodon meerdere keren per week. Ze plaatst eigen content en reageert regelmatig op berichten van anderen, waardoor ze beschouwd kan worden als Medium-user.

PIJNPUNTEN

- Frustratie over commerciële platforms die de controle over data en zichtbaarheid beperken.
- Beperkte technische kennis om zelf een server te beheren, waardoor ze afhankelijk is van bestaande instances.

MOTIVATIES

Sofie kiest voor Mastodon vanwege de controle over haar eigen data en de afwezigheid van commerciële algoritmes. Ze waardeert transparantie, inclusie en de mogelijkheid om bij te dragen aan co-creatie binnen communities.

2. Define

Kernprobleem

De Gemeente Amsterdam is voor online communicatie afhankelijk van commerciële platforms (Facebook, Instagram, LinkedIn) die niet aansluiten bij publieke waarden. Dit beperkt het bereik van belangrijke mededelingen en vermindert de controle over data en communicatie.

3. Scope

In scope

- Analyse van huidige socialmedia-communicatie van de Afdeling Innovatie.
- Contextanalyse: afhankelijkheid van commerciële platforms, potentieel van Mastodon/ActivityPub.
- Stakeholdersanalyse en mapping van interne/externe betrokkenen.
- Doelgroepanalyse: eerste focus op ervaren Mastodon-gebruikers.
- Eerste advies en conceptvoorstel voor implementatie Mastodon (contentstrategie, governance, integratie).

Out of scope

- Technische installatie of onderhoud van Mastodon-server.
- Grootschalige contentproductie of publiekscampagnes.
- Uitrol naar de hele gemeente of burgers buiten eerste doelgroep.

Planning

Week 1 — Debriefing

Doelen: opdracht begrijpen, openstaande vragen verzamelen

Deliverables: Debrief + vragenlijst voor opdrachtgever

Taken

- Debrief schrijven
- Weekopdrachten maken
- Vragenlijst opstellen
- Eerste oriëntatie op Mastodon/ActivityPub
- Eerste oriëntatie op stakeholders
- Eerste oriëntatie op context

Week 2 — Stakeholder & Context

Doelen: inzicht krijgen in omgeving, waarden, gebruikers en betrokkenen

Deliverables: Stakeholderanalyse + Contextanalyse + Plan van Aanpak

Taken

- Stakeholderanalyse
- Contextanalyse (interne/externe analyse + SWOT)
- Doelgroepanalyse
- Mastodon + ActivityPub onderzoek
- Plan van Aanpak inleveren

Week 3 — Ideation

Doelen: ideeën genereren voor oplossingen, functies en toepassingen

Deliverables: 3 ideeën + keuze + motivatie

Taken

- Brainstorm met team (online/offline)
- 3 mogelijke richtingen ontwikkelen:
 1. Contentstrategie Mastodon
 2. Governance/moderatie & community flow
 3. Bredere ActivityPub-toepassing binnen de gemeente (open data, participatie, kennisdeling)
- Feedback ophalen bij:
 1. fediverse-community

- 2. opdrachtgever
- Beste idee kiezen + documenteren

Week 4 — Concept

Doelen: gekozen idee vertalen naar een concreet concept

Deliverables: Uitgewerkt concept + proof of concept

Taken

- Conceptvisie uitschrijven
- Ervaringsflow + eerste interacties uittekenen
- Proof of Concept maken (bijv. contentflow, federated interactie, voorbeeldposts)
- Eerste feedbackronde (opdrachtgever + fediverse-gebruikers)

Week 5 — Prototype

Doelen: eerste werkende versie maken

Deliverables: Prototype

Taken

- User-story
- Prototype: voorbeeldposts, voorbeeldpagina's, interacties, governance-flow
- Materialen voorbereiden voor testen in Week 6

Week 6 — Testen

Doelen: prototype valideren bij doelgroep

Deliverables: Testplan + resultaten

Taken

- Testplan opstellen
- Resultaten verwerken en verbeteringen beschrijven

Week 7 — Presenteren

Doelen: eindoplevering en eindpresentatie

Deliverables: Presentatie + definitief product + procesdocument

Taken

- Eindpresentatie maken (inhoud + visueel)
- Opleverdocumenten afronden:
 - Eindconcept
 - Aanbevelingen Mastodon
 - Implementatieplan
 - ActivityPub-verkenning
- Presentatie geven aan opdrachtgever + school

Bronnenlijst

ActivityPub. (2018, 23 januari). <https://www.w3.org/TR/2018/REC-activitypub-20180123/>

Amsterdam Smart City. (z.j.). Digitalization & Innovation.
<https://amsterdamsmartcity.com/organisations/digitalization-innovation>

Autoriteit Persoonsgegevens. (z.d.). AVG/GDPR: gegevensbescherming voor overheden. Geraadpleegd van
<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl>

Consumentenbond. (2023). Mastodon: privacyvriendelijk alternatief voor Twitter. Geraadpleegd van
<https://www.consumentenbond.nl/internet-privacy/mastodon>

De Wit, E. (2024, 24 juli). Interne analyse voorbeeld voor je scriptie: stappenplan en modellen. Studiecentrum Assen. <https://studiecentrumassen.nl/interne-analyse/>

DigitaleOverheid. (z.d.-a). 1-jarig Mastodon Overheid: blikt terug en vooruit. Geraadpleegd van
<https://www.digitaleoverheid.nl/nieuws/1-jarig-mastodon-overheid-blikt-terug-en-vooruit/>

DigitaleOverheid. (z.d.-b). Mastodon Overheid: een veilig en onafhankelijk platform voor overheidscommunicatie. Geraadpleegd van <https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/mastodon-overheid/>

European Union. (2022a). Digital Services Act (Regulation EU 2022/2065). Official Journal of the European Union. Geraadpleegd van <https://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

European Union. (2022b). Data Governance Act (Regulation EU 2022/868). Official Journal of the European Union. Geraadpleegd van <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b3c148c3-e2d6-11ec-a534-01aa75ed71a1>

European Union. (2023). Data Act (Regulation EU 2023/2854). Official Journal of the European Union. Geraadpleegd van <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ef51c6ab-a06c-11ee-b164-01aa75ed71a1/language-en>

Frankwatching. (2022, 1 november). Wat is Mastodon en waarom stappen Twitteraars massaal over? Geraadpleegd van <https://www.frankwatching.com/archive/2022/11/01/wat-is-mastodon-overstappen-twitter/>

Gemeente Amsterdam. (2018). Informatievisie (I-visie). <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/bestuur-organisatie/visie/>

Gemeente Amsterdam. (2023a). Agenda Digitale Stad 2023–2026.
<https://www.amsterdam.nl/innovatie/agenda-digitale-stad/>

Gemeente Amsterdam. (2023b). Duurzaamheid. <https://www.amsterdam.nl/innovatie/duurzaamheid/>

Gemeente Amsterdam. (2023c). Mobiliteit. <https://www.amsterdam.nl/innovatie/mobiliteit/>

Gemeente Amsterdam. (2023d). Cluster Digitalisering, Innovatie en Informatie (DII).
<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/dii/>

Ideate. (z.j.). Amsterdamse School trainingen – Design Thinking. https://ideate.nl/projecten/amsterdamse-school-trainingen/?utm_source=chatgpt.com

QuestionPro. (z.d.). PESTEL-analyse: Wat het is & waarvoor het dient. Geraadpleegd van
<https://www.questionpro.com/blog/nl/pestanalyse/>

Mišanková, M., & Kočíšová, K. (2014). *Strategic implementation as a part of strategic management*. Procedia – Social and Behavioral Sciences.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813055717?via%3Dihub>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024a, 13 mei). Population in figures.

<https://openresearch.amsterdam/en/page/117156/population-in-figures>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024b, 13 mei). Population composition and migration background.

<https://openresearch.amsterdam/en/page/117156/population-in-figures>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2024c, 29 maart). Prognose bevolking 2024-2050. <https://onderzoek-en-statistiek.nl/artikel/prognose-bevolking-2024-2050>

Onderzoek & Statistiek Amsterdam. (2025, 31 maart). Bevolkingsprognose 2025–2055.

<https://onderzoek.amsterdam.nl/artikel/bevolkingsprognose-2025-2055>

PublicSpaces. (2024, 10 september). Alles wat je moet weten over het Fediverse. PublicSpaces.net.

<https://publicspaces.net/alles-wat-je-moet-weten-over-het-fediverse/>

Scharwächter, V. (2023, 10 juli). SWOT-analyse in je scriptie | Betekenis, Voorbeeld & Invulschema. Scribbr.

<https://www.scribbr.nl/modellen/swot-analyse/>

Stadsarchief Amsterdam. (z.d.). Toezicht op informatiebeheer en archivering. Geraadpleegd van

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/toezicht-informatiebeheer>

Waser, N., & Waser, N. (2021, 2 mei). De empathize fase in Design Thinking [uitleg, tips & tools]. Design Thinking Training & Workshop. <https://designthinkingworkshop.nl/empathize-design-thinking/>

Xavier, H. S. (2024). An evidence-based and critical analysis of the Fediverse decentralization promises. SBC WebMedia. <https://sol.sbc.org.br/index.php/webmedia/article/download/30332/30138>